

คำวินิจฉัยของ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๕/๒๕๔๖

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๖

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายพิเชษฐ สติรชวาล จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

สรุปข้อเท็จจริง

เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๕ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยื่นคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า นายพิเชษฐ สติรชวาล จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่

ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า นายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (ขณะยื่นคำร้อง) และเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นอีก ๓ ตำแหน่ง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (รัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี) และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง รวม ๕ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ (๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕) ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๒ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ และวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ยื่นเป็นบัญชีเดียวกัน เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

ครั้งที่ ๔ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๓

ครั้งที่ ๕ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ครั้งที่ ๖ กรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔

ครั้งที่ ๗ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔

ครั้งที่ ๘ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๔ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ครั้งที่ ๙ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค ครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เริ่มตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ และในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ ได้พบว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงหนี้สินกับธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช (ธนาคารอินโดสุเอช) ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ทั้ง ๕ ครั้ง หนี้สินดังกล่าวเป็นหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ซึ่งอ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ คดีตามคำพิพากษาดังกล่าว มีธนาคารอินโดสุเอช เป็นโจทก์ฟ้องบริษัท นิวส์เน็ตเวิร์ค จำกัด ลูกหนี้ เป็นจำเลยที่ ๑ และฟ้องผู้ถูกร้อง ในฐานะผู้ค้ำประกัน เป็นจำเลยที่ ๔ โดยศาลพิพากษาให้จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกันชำระหนี้จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท หลังจากศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาแล้ว ธนาคารอินโดสุเอช (โจทก์) ได้ขอให้ผู้ถูกร้อง (จำเลยที่ ๔) ชำระหนี้แก่ธนาคาร แต่ผู้ถูกร้องเพิกเฉยไม่ชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลสั่ง จึงร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งบังคับคดีและเจ้าหน้าที่บังคับคดีได้ทำการยึดทรัพย์ของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ เป็นที่ดินและบ้าน รวม ๖ รายการ ต่อมาวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ นางสุรีย์ สติรชวาล คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอขัดทรัพย์ที่ดิน ๒ แปลง และขอถอนส่วนในเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดที่ดินอีก ๒ แปลง พร้อมสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน ดังกล่าว

เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องว่าได้ตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๓ ครั้ง (ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ และครั้งที่ ๖) จึงขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงว่ารายการหนี้สิน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ เป็นของผู้ถูกร้องหรือไม่ เหตุใดจึงไม่แสดงในบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้ง ๓ ครั้ง และได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ เตือนผู้ถูกร้องให้ชี้แจงอีกครั้งหนึ่ง และในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือชี้แจง

ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ผู้ถูกร้องเป็นลูกหนี้ร่วมกับลูกหนี้รายอื่นยังไม่ทราบจำนวนหนี้ที่แท้จริงว่า ทางการเงินการอินโดสุเอช (เจ้าหนี้) ได้ไปบังคับเอากับลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเท่าใด ทางการเงินการอินโดสุเอช (เจ้าหนี้) ได้ฟ้องบังคับคดีที่จะยึดบ้านผู้ถูกร้องซึ่งอยู่ระหว่างร้องขอตทรัพย์ และขอความเป็นธรรมจากศาลอยู่ไม่สามารถแจ้งจำนวนหนี้สินได้ เพราะจะมีผลกระทบในการต่อสู้คดีชั้นศาลขณะนี้ผู้จัดการบริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค จำกัด จำกัดที่ ๑ และทนายของผู้ถูกร้องได้เจรจาต่อรองประนอมหนี้กับเจ้าหนี้อยู่ ผลประการใดจะแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และผู้ถูกร้องได้ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อจะดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการหนี้สิน จำนวน ๔๘,๕๘๓,๑๒๘.๒๔ บาท ซึ่งเป็นหนี้ร่วมกับลูกหนี้รายอื่น ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ๑ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง รวม ๕ ครั้ง โดยที่ผู้ถูกร้องได้ทราบถึงการเป็นหนี้จำนวนดังกล่าวมาก่อนแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และได้รับรู้ถึงการเป็นหนี้ดังกล่าวมาโดยตลอด จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน ๕ เสียง ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ต่อผู้ร้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจง ปฏิเสธว่า ไม่ได้จงใจยื่นบัญชี ๑ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะ (๑) ผู้ถูกร้องเชื่อโดยสุจริตใจว่าหนี้ค้ำประกันผู้อื่นยังเป็นหนี้ที่ไม่แน่นอน และไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงในบัญชี ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากบริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค ๑ ลูกหนี้ตลอดเวลาว่ากำลังเจรจากับธนาคารเจ้าหนี้อยู่ (๒) ผู้ถูกร้อง รวมทั้งผู้จัดทำบัญชี ให้แก่ผู้ถูกร้อง ต่างมีความเข้าใจว่า หนี้ค้ำประกันที่ยังไม่สามารถยืนยันตัวเลขแน่นอนได้ ไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงในบัญชี ๑ หากระบุตัวเลขหนี้ลงไป ต่อมาปรากฏว่า ลูกหนี้สามารถเจรจากับเจ้าหนี้ได้ หรือมีการชำระหนี้ไปบางส่วนแล้ว การระบุดังกล่าวในบัญชี ๑ อาจเป็นเรื่องยื่นเท็จได้ (๓) ในเอกสารคำแนะนำในการยื่นบัญชี ๑ ข้อ ๑๕ มีข้อความว่า กรณีการค้ำประกันเงินกู้ไม่ต้องกรอกรายการประเภทหนี้สิน ทำให้ผู้ถูกร้องเชื่อโดยสุจริตใจว่า ความเข้าใจเรื่องการไม่แจ้งหนี้ค้ำประกันของตนนั้นถูกต้องแล้ว (๔) ผู้ถูกร้องเข้าใจโดยสุจริตว่า ภาระค้ำประกันของตนน่าจะหมดไปแล้ว หลังจากที่ได้รับแจ้งจากผู้ค้ำประกันคนที่ ๔ (จำเลยที่ ๕ ในคดี) ว่าได้ชำระเงินให้แก่ธนาคารแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท (๕) ผู้ถูกร้อง ได้รับคำแนะนำจากทนายคนหนึ่งว่า กรณีค้ำประกันของผู้ถูกร้อง ซึ่งถือเป็นหนี้อันไม่แน่นอนนั้น ควรแจ้งให้ผู้ร้องทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อนในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๘ ผู้ถูกร้องจึงได้จัดทำรายการหนี้สินเพิ่มเติมแจ้งเป็นเอกสารประกอบบัญชี ๑

ยื่นต่อผู้ร้องว่าผู้ถูกร้องมีหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต รวม ๖ รายการ โดยแจ้งเหตุผลให้ทราบด้วยว่า เป็นการแจ้งให้ทราบก่อนในเมืองต้น เพราะในขณะนั้น ยังไม่ทราบว่าหนี้สินที่เกิดขึ้นจะเป็นจำนวนเท่าใด (๖) หลังจากผู้ถูกร้องแสดงเจตนาโดยการแจ้งรายการหนี้สินกรณีหนี้ค้ำประกันในเอกสารประกอบการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ แล้ว ไม่ได้รับคำแนะนำใดๆ จากผู้ร้อง จนถึงกำหนดเวลาที่ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชี ฯ เป็นครั้งที่ ๙ ก็ได้ยื่นรายการหนี้สินเพิ่มเติมประเภทหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามข้อความเดิมอีกครั้งหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญ ได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำชี้แจงของคู่กรณี และคำเบิกความของพยานทั้งสองฝ่าย และเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา พร้อมทั้งยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือด้วย

พยานหลักฐานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาที่คู่กรณีอ้างต่อศาล

ฝ่ายผู้ร้อง

๑. เอกสารการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๘ ครั้ง ของนายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้อง

๒. หนังสือของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถึงสถาบันการเงินและธนาคารต่างๆ ให้แจ้งหนี้สินและทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง (ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕)

๓. หนังสือของธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งหนี้สินของผู้ถูกร้องตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕

๔. หนังสือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถึงผู้ถูกร้อง ให้ชี้แจงเหตุที่ไม่แจ้งหนี้สินตามคำพิพากษาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ และ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ (หนังสือเตือน)

๕. หนังสือของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงเหตุที่ไม่แจ้งหนี้สินตามคำพิพากษาดังกล่าว

๖. ผู้ร้องเข้าแถลงนำสืบด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญตามคำร้องที่ยื่นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕ พร้อมยื่นยันเอกสารต่างๆ และซักค้านผู้ถูกร้องและพยานฝ่ายผู้ถูกร้อง

ฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑. อ้างเอกสารตามที่ผู้ร้องยื่นในลำดับที่ ๑ ถึง ๕ เช่นกัน

๒. เอกสารคำแนะนำในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้รับจากสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีข้อที่ ๑๕ ระบุว่า “กรณีการค้ำประกันเงินกู้ไม่ต้องกรอกรายการประเภทหนี้สิน”

๓. หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ตอบคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนของวุฒิสภา ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ มีความตอนท้ายว่า “หากเห็นว่ายังไม่มีความชัดเจนว่าจะต้องแสดง ในรายการหนี้สินหรือไม่ ก็สมควรที่จะแสดงรายละเอียดของข้อเท็จจริงและแนบเอกสารประกอบ ที่เกี่ยวข้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ก่อน เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้องและมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นแสดงแล้ว จะได้พิจารณา วินิจฉัยว่าเป็นรายการหนี้สินที่ต้องแสดงรายการไว้หรือไม่ เป็นรายการดีไป” (เอกสารยื่นต่อศาล หมายเลข ๒)

๔. นำพยานบุคคลนำสืบต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ ปาก

๕. ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ชักค้ำฝ่ายผู้ร้องและแถลงการณ์ปิดคดี

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย

นายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ (ในการแจ้งบัญชี ฯ ทั้ง ๕ ครั้ง) หรือไม่

ข้อวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หรือจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่ วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น ๒ องค์ประกอบ หรือ ประเด็นความผิด คือ

๑. จงใจ

๒. ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

สำหรับองค์ประกอบความผิดที่ ๒ เป็นการกล่าวหาในมูลหนี้ตามคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ (อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕) ซึ่งพิพากษาให้ นายพิเศษฐ สติธชาว (ผู้ถูกร้อง) จำเลยที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ถึง ๓ ชำระหนี้จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ให้กับ ธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช เจ้าหนี้ ซึ่งผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งในรายการหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๑ ถึง ๕ พิจารณาจากพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ร้องและการยอมรับจากผู้ถูกร้องแล้วปรากฏว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องในครั้งที่ ๑ ถึง ๗ นั้น รายการหนี้สิน ตามคำพิพากษาดังกล่าวไม่ได้แจ้งไว้จริง แต่ในครั้งที่ ๘ และ ๙ นั้น ผู้ถูกร้องได้แจ้งเป็นข้อมูลไว้ เพียงแต่ ไม่ลงรายละเอียดในคำพิพากษาและจำนวนหนี้ไว้ โดยอ้างว่ายอดหนี้ที่แท้จริงยังไม่แน่นอนเคลื่อนไหวอยู่ตลอด

สำหรับองค์ประกอบความผิดที่ ๑ คือ จงใจ นั้น พิจารณาจากพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ในหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีบทบัญญัติเรื่องการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ในส่วนที่ ๑

พิจารณาแล้วเห็นว่า การแจ้งทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ในครั้งที่ ๑, ๒ และ ๓ เป็น ระยะเวลาหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ยังไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ออกมา รายละเอียด ในเรื่องนี้ยังไม่มี การแจ้งจึงใช้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล (หมายถึงผู้ที่มีหน้าที่ต้องแจ้ง) จึงอาจไม่มี รูปแบบบัญชีที่แน่นอน อาจเกิดการผิดพลาดบกพร่อง หรือเข้าใจผิดว่าหนี้สินจากการค้าประกันไม่ต้องแจ้งได้ เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ชัดเจนว่าหนี้ค้าประกันผู้ค้าประกันก็ทรงสิทธิ เป็นเจ้าหนี้ได้เบียดเบียนจากลูกหนี้ได้ ข้อเท็จจริงจึงเสมือนไม่มีหนี้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วนที่ ๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ ผู้ถูกร้องได้รับคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และการกรอกรายการจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในข้อ ๑๕ ว่า “กรณีการค้าประกันเงินกู้ ไม่ต้องกรอกรายการประเภทหนี้สิน” ผู้ถูกร้องจึงเกิดความเข้าใจว่า หนี้จากการค้าประกันไม่ว่าระยะใด ไม่ต้องแจ้งรายการหนี้สินตามข้อยกเว้นนี้ (มูลแห่งหนี้มี ๕ กรณีคือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น ภาษีอากร การค้าประกัน เป็นสัญญาที่ต้องทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร หนี้จากการค้าประกัน เกิดเมื่อลูกหนี้ผิดนัด) ผู้ถูกร้อง

จึงมิได้แสดงหนี้สินค้ำประกันจำนวนดังกล่าวไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๔, ๕, ๖ และ ๗ (ครั้งที่ ๗ ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔) และต้องถือว่าการแจ้งบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ ถึง ๓ อยู่ในข่ายยกเว้นไปด้วย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้เริ่มตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องซึ่งยื่นไว้ตั้งแต่ครั้งที่ ๑ ถึงครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ (ปรากฏจากเอกสารที่นำสืบเป็นหนังสือสอบถามสถาบันการเงินต่างๆ รวมทั้งธนาคารอินโดซูเอชเจ้าหน้าที่ด้วย) และได้รับแจ้งจากธนาคารเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ (ตามเอกสารโต้ตอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับธนาคารเครดิต อะกรีกอล อินโดซูเอช และไม่ปรากฏหลักฐานใดๆว่าผู้ถูกร้องทราบเรื่องการตรวจสอบนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ต่อมาในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องได้แจ้งข้อมูลหนี้ค้ำประกันรายการดังกล่าวไว้เพิ่มเติมด้วย เพื่อเป็นข้อมูลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพราะได้รับคำแนะนำจากนักกฎหมายผู้หนึ่งว่าให้แจ้งไว้ก่อน การแจ้งในครั้งนี้นี้ยังไม่ได้ลงจำนวนเงินไว้ เนื่องจากผู้ถูกร้องเข้าใจว่าภาระการชำระหนี้ที่แท้จริงเฉพาะส่วนของผู้ถูกร้องยังไม่แน่นอน กล่าวคือผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้ค้ำประกัน ได้ถูกศาลฎีกาพิพากษาให้ร่วมกับลูกหนี้ (จำเลยที่ ๑) และผู้ค้ำประกัน จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ชำระหนี้จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท จริงแต่ยังมีภาระอื่นคือ ดอกเบี้ยซึ่งเกิดขึ้นทุกวัน ค่าฤชาธรรมเนียม และอาจมีค่าเสียหายอื่นอีกระหว่างการบังคับคดี ประกอบกับผู้รับผิดชอบร่วมกัน มี ๔ คน ไม่น่าจะต้องแบ่งชดใช้หนี้กันคนละเท่าใด ทั้งยังมีการต่อรองลดหนี้กับเจ้าหนี้ได้อีกด้วย ผู้ถูกร้องเกรงว่าหากลงจำนวนตัวเลขแจ้งไป อาจไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็จะเข้าข่ายความผิดแจ้งเท็จได้ จึงแจ้งเป็นข้อมูลไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถตรวจสอบพิจารณาได้ หากเป็นหนี้สินที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าต้องแจ้งก็คงจะได้รับคำแนะนำ ทักท้วงจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อน (โดยแจ้งว่าเป็นหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะอาจเกิดขึ้นในอนาคต ๖ รายการ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการแจ้งให้ทราบก่อนในเบื้องต้น และขอคำแนะนำจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป) แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องก็มิได้แนะนำทักท้วงแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องยอมเข้าใจว่าปฏิบัติไปถูกต้องแล้ว

ครั้นวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๘ เช่นเดียวกับข้อมูลในครั้งที่ ๘ อีก และไม่ได้รับคำแนะนำชี้แจงทักท้วงสั่งให้แก้ไขอย่างใดเช่นกัน

แต่เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่แสดงหนี้สินรายการดังกล่าว และเตือนซ้ำอีกตามหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ยอมรับว่า หนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ค้ำประกันจริง เหตุที่ไม่แสดงเพราะไม่ทราบยอดหนี้ที่แท้จริง เนื่องจากไม่ทราบว่า ธนาคารได้บังคับเอาจากลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเท่าใด และอยู่ระหว่างร้องขັดทรัพย์ ซึ่งอาจจะมีผลต่อการต่อสู้คดีชั้นศาลได้

ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องได้ประชุม เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ มีมติเป็นเอกฉันท์ ๕ เสียง ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีต่อผู้ร้องด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ (ในการยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๕ ครั้ง ในมูลหนี้ จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท) แล้วเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว” แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เริ่มตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ถูกร้องเมื่อมีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๗ ไปแล้ว โดยจะเห็นได้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จนถึงครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เริ่มตรวจสอบความถูกต้องและความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ (ตามพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้อง ข้อ ๒) เป็นระยะเวลาหลังจากการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกแล้ว ประมาณ ๓ ปี ๘ เดือน จึงเริ่มดำเนินการตรวจสอบ และพบว่ามีการไม่แจ้งหนี้สินดังกล่าวเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งในระหว่างการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนี้ไม่มีหลักฐานใดยืนยันว่าผู้ถูกร้อง ได้ทราบเรื่องการตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างไร จนกระทั่งวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๘ (ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะตรวจสอบหนี้สินค้ำประกัน จากธนาคารอินโดซูเอช ตามพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้อง ข้อ ๓) โดยได้แจ้งมูลหนี้จากการค้ำประกัน ๖ รายการ รวมทั้งหนี้ค้ำประกันตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ด้วย แต่มิได้แจ้งรายละเอียดในคำพิพากษาและจำนวนหนี้ตามคำพิพากษา และในตอนท้ายได้แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบด้วยว่า ขอแจ้งให้ทราบไว้ก่อนและขอคำแนะนำเพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป ในการนำสืบผู้ถูกร้องให้เหตุผลว่า ได้รับคำแนะนำจากนักกฎหมายว่าให้แจ้งไว้ก่อน จึงได้แจ้งเป็นข้อมูลไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถตรวจสอบได้ และเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ

ถ้าพิจารณากันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ แล้ว การตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งแรกได้ทำขึ้นเมื่อผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๗ แล้ว ต้องถือว่าผู้ร้องบกพร่องเอง ควรยกประโยชน์

ให้ฝ่ายผู้ถูกร้อง และในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ (ก่อนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ) ก็เพียงแต่ไม่ลงจำนวนตัวเลขหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ซึ่งเมื่อผู้ร้องตรวจพบหนี้สิน รายนี้จากการยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง หากเห็นว่าเป็นข้อผิดพลาดบกพร่องหรือมีความเข้าใจในรายละเอียด การยื่นบัญชี ฯ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรที่จะ รีบแนะนำชี้แจงให้ผู้ถูกร้องเข้าใจ และสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องเสียแต่ต้น เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องได้เคยปฏิบัติ และใช้เป็นเหตุผลในคดีที่ ผู้ร้องเคยวินิจฉัยว่าไม่มีมูลมาแล้วหลายเรื่อง ทั้งนี้หนี้สินรายนี้ไม่สามารถที่จะ นำไปเป็นข้อมูลแห่งการอ้างอิงหรือนำไปเป็นข้อมูลสวมแทนทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ได้เลย และมีได้ทำให้ผู้ใดได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ เป็นหนี้สินที่เปิดเผยโดยทั่วไปต่อสาธารณชนอยู่แล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาเป็นบรรทัดฐานใช้อ้างอิงการตีความกฎหมายอยู่แล้ว จึงชัดเจนเปิดเผย สาธารณชน เข้าฟังและรับทราบได้)

หลังจากการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ ของผู้ถูกร้อง (วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔) ผู้ถูกร้อง ได้รับหนังสือจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ (และหนังสือเดือนลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕) ให้ชี้แจงเหตุผลที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งหนี้สินตามคำพิพากษาดังกล่าว ในครั้งที่ ๒, ๓ และ ๖ ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ชี้แจงเพียงว่าเป็นหนี้ดังกล่าวจาก การค้าประกันจริง อยู่ระหว่างร้องขอตีความ และให้เหตุผลไปว่า เป็นหนี้ค้าประกันจำนวนหนี้เงิน เคลื่อนไหวอยู่ไม่มีเงินไม่สามารถแจ้งจำนวนเงินหนี้ได้และอาจมีผลต่อการสู้คดีชั้นศาล โดยผู้ถูกร้องมิได้ อ้างข้อยกเว้นตามเอกสารคำแนะนำ ฯ ข้อ ๑๕ (โดยเข้าใจมาแต่ต้นแล้วว่าเป็นรายการหนี้ที่ไม่ต้องแสดง ฯ ตามข้อยกเว้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยอมรับอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องอ้าง โดยบอกเป็นนัยว่าเป็นหนี้ ค้าประกันเท่านั้น) และยังได้ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป แต่ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ ก่อนได้รับหนังสือจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ชี้แจง ฯ นั้น ผู้ถูกร้อง ได้แจ้งมูลหนี้ดังกล่าวไปแล้วตามข้อเท็จจริงข้างต้น ซึ่งถือว่ามีความบริสุทธิ์ใจและถือว่าผู้ถูกร้องได้แจ้ง ข้อมูลของหนี้ดังกล่าวที่สามารถตรวจสอบได้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะตรวจพบหนี้ดังกล่าวแล้วด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องก็มิได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด จึงเข้าใจว่าได้ปฏิบัติไปถูกต้องแล้ว ครั้นเมื่อครบกำหนดที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๕ ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชี ฯ ในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยระบุหนี้สินดังกล่าวไปทำนองเดียวกันกับการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ แต่เหตุการณ์มิได้เป็นไปตามคาด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประชุมใหญ่ ลงมติเอกฉันท์ ๕ เสียง วินิจฉัยว่า

ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ในมูลหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความผิดในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๕

ข้อพิจารณาหลักฐานพยาน เพื่อวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้อง “จงใจ” หรือไม่

๑. ผู้ถูกร้องนำสืบแก้ข้อกล่าวหาประเด็นที่ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เริ่มการตรวจสอบทรัพย์สินล่าช้า โดยเริ่มตรวจสอบหลังจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินครั้งที่ ๗ ไปแล้ว เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบยอดหนี้ดังกล่าวที่ไม่ได้แจ้งแทนที่จะแนะนำหรือสั่งให้แก้ไข เช่นที่ คณะกรรมการ ฯ เคยปฏิบัติกรณีซึ่งมูลไม่ผิดในคดีอื่นทำให้ผู้ถูกร้องยังคงเข้าใจว่าเป็นหนี้ค้ำประกันที่ได้รับ การยกเว้นไม่ต้องแจ้ง ที่ปฏิบัติไปถูกต้องแล้ว (ดังรายละเอียดจากการพิจารณาข้างต้น) เป็นเหตุผลประกอบ หลักฐานฟังขึ้นและพิสูจน์ได้ประการหนึ่งว่าการไม่แจ้งบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ ถึง ๗ นั้น ผู้ถูกร้อง ไม่จงใจ

๒. รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ไม่ได้กล่าวถึงกรณีอื่น แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เขียนในคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินตามคำแนะนำในข้อ ๑๕ ไว้สั้น ๆ ว่า “กรณีการค้ำประกันเงินกู้ไม่ต้องกรอกรายการประเภท หนี้สิน” โดยไม่มีคำอธิบายเรื่องนี้เพิ่มเติมอีก ค้ำประกันเงินกู้ นั้น มูลแห่งหนี้ค้ำประกันเกิดเมื่อลูกหนี้ผิดนัด ซึ่งในความเป็นจริงตามกฎหมายแล้วเป็นเสมือนว่าผู้ค้ำประกันไม่ได้ไม่เสียในหนี้ดังกล่าวเพราะมีสิทธิ ไล่เบี้ยเอาคืนจากลูกหนี้ได้ ดังนั้นหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเป็นหนี้ที่ต้องแสดงในบัญชี ฯ ก็ไม่จำเป็นต้องมีคำอธิบายข้อนี้ไว้ หรือหากถือว่าหนี้ค้ำประกันระยะใดเป็นหนี้ที่ต้องแจ้งก็ต้องอธิบายให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อผู้ปฏิบัติ การกำหนดข้อความไว้เพียงสั้น ๆ ดังกล่าวแล้วตีความฝ่ายเดียวว่า หนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาถือว่าคดีถึงที่สุดเป็นหนี้ที่ต้องแจ้งโดยถือเอาว่าบุคคลอื่นคงต้องเข้าใจและ ตีความเช่นเดียวกับตน จึงไม่ถูกต้องตามหลักความเป็นธรรม ความเข้าใจของผู้ถูกร้องที่ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ยกเว้นหนี้ค้ำประกันไม่ต้องแสดงในรายการหนี้สิน จึงมีเหตุผลฟังขึ้น จึงวินิจฉัยได้อีกประการหนึ่งว่า การไม่แสดงหนี้สินค้ำประกันรายดังกล่าวตั้งแต่ครั้งที่ ๑ ถึง ๗ เชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจ (การแจ้งครั้งที่ ๑ ถึง ๓ แม้เป็นการแจ้งก่อนมีและได้รับคำอธิบายยกเว้นก็ถือได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องต่อกันมาเช่นกัน ดังเหตุผลที่วินิจฉัยในเบื้องต้นมาแล้ว)

๓. กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แสดงเจตจำนงของการพิจารณาในเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน และหนี้สิน ฯ ไว้อย่างชัดเจนตามหนังสือตอบประธานคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ของวุฒิสภา ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ (ส่งศาลตามเอกสารหมายเลข ล. ๒) ข้อความตอนท้ายว่า

“หากเห็นว่ายังไม่มีความชัดเจนว่าจะต้องแสดงในรายการหนี้สินหรือไม่ก็สมควรที่จะแสดงรายละเอียดของข้อเท็จจริง และแนบเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ก่อน เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้องและมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นแสดงแล้ว จะได้พิจารณาวินิจฉัยว่าเป็นรายการหนี้สินที่ต้องแสดงรายการไว้หรือไม่ เป็นรายกรณีไป”

ผู้ถูกร้องได้แจ้งข้อมูลหนี้ค้ำประกันรายดังกล่าวและรายอื่นๆ รวม ๖ รายการ ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๙ แต่หนี้ค้ำประกันรายที่ถูกกล่าวหาดังกล่าวในความเป็นจริงยังไม่ทราบจำนวนเงินที่แท้จริงที่ผู้ถูกร้องต้องรับภาระในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ จึงไม่ได้ลงตัวเลขไว้ เพียงแต่แจ้งข้อมูลให้สามารถตรวจสอบได้ พร้อมกับขอคำแนะนำจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อจะได้ดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป ซึ่งถ้าหากผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหนี้สินนี้โดยใช้เหตุผลข้ออ้างเดิมที่ได้รับการยกเว้น ตามเอกสารคำแนะนำ ฯ ข้อ ๑๕ ก็ย่อมมีเหตุผลฟังได้ แต่ผู้ถูกร้องก็ยังแสดงความบริสุทธิ์ใจยิ่งขึ้นไปอีกโดยแจ้งข้อมูลให้ตรวจสอบได้ ซึ่งก็ปรากฏว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ให้คำแนะนำหรือทักท้วงตามเจตจำนงที่อ้างไว้ดังกล่าวในเอกสารหมาย ล. ๒ ข้างต้น แต่อย่างไร ผู้ถูกร้องย่อมเข้าใจว่าที่ตนได้ปฏิบัติไปนั้นถูกต้องแล้ว จึงวินิจฉัยว่าการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๙ ผู้ถูกร้อง ไม่จงใจ แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ ด้วย

๔. การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ศาลรัฐธรรมนูญได้สืบพยานบุคคล คือ นายลิขิต ชีรเวคิน อดีตสมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นายลิขิต ฯ ได้นำสืบข้อเท็จจริงและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในหมวดดังกล่าวข้างต้นอย่างชัดเจนว่า หมายถึง เจตนาไม่แจ้งทรัพย์สิน หนี้สิน เพื่อมุ่งประสงค์ต่อประโยชน์มิชอบ หรือเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งก็คือเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการร่ำรวยผิดปกติในการทุจริตโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ (เพื่อฟอกเงิน) ดังนั้น การไม่แสดงบัญชีรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินซึ่งไม่อาจใช้เป็นข้อมูล ข้ออ้าง หรือเพื่อประสงค์ดังกล่าว จึงไม่ควรอยู่ในข่ายองค์ประกอบความผิดฐาน จงใจ (กรรมยอมแสดงเจตนา)

๕. หนี้สินดังกล่าวนี้ไม่ก่อให้เกิดข้อมูล ข้ออ้าง เพื่อใช้แสวงหากำไร หรือนำหรือโอนหรืออ้างเอาทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้มาจากการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่มาสวมหรือสมอ้างได้ ทั้งไม่ได้ทำให้บุคคลใดฝ่ายใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อันเป็นมูลเหตุจูงใจให้เกิดความ จงใจ ปกปิดหรือแจ้งเท็จแต่ประการใด

อนึ่ง หนังสือตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๕ บาท นั้น เคลื่อนไหวตลอดเวลาทุกวัน ตั้งแต่ศาลพิพากษาจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้น โดยมีค่าดอกเบี้ย ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าเสียหาย ค่าเสียเวลาหรือค่าละเมิด ฯลฯ (หากมี) รวมทั้งการเจรจาประนอมหนี้สิน ต่อรองลดหนี้ และการแบ่งรับภาระค่าใช้จ่ายหนี้ในแต่ละบุคคลที่เป็นจำเลย ที่ปรากฏอยู่ตลอดเวลา การไม่แจ้งจำนวนตัวเลขหนี้สิน ตามคำพิพากษา เพราะความเข้าใจผิดว่าอาจเข้าข่ายความผิดฐานแจ้งเท็จตามกฎหมาย เป็นเหตุผลที่ฟังขึ้น เนื่องจากผู้ถูกร้องได้แจ้งข้อมูลในหนี้สินดังกล่าวไว้แล้วสามารถตรวจสอบได้ หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง ก็เป็นเพียงการบกพร่องเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

ส่วนกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. อ้างว่าในหนังสือชี้แจงของผู้ถูกร้องได้อ้างถึงเหตุผลที่ไม่แจ้งหนี้สินรายนี้ (ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕) ว่า ไม่ทราบจำนวนหนี้ที่แท้จริง เนื่องจากไม่ทราบว่า ธนาคารเครดิต ออกริกอล อินโดสุเอซ ได้บังคับเอาจากลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเงินเท่าใด และอยู่ระหว่างการร้องขอตทรัพย์ทำให้ไม่สามารถแสดงในบัญชี ฯ ได้ เพราะจะมีผลกระทบในการต่อสู้คดีในชั้นศาล ถือเป็น การรับสารภาพของผู้ถูกร้องว่า เหตุที่ไม่แจ้งหนี้สินรายนี้เพราะอาจเสียประโยชน์ในการต่อสู้คดีในชั้นศาลนั้น

หากพิจารณาโดยถ่วงแท้แล้ว เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ขอให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่แจ้งหนี้สินรายนี้และมีหนังสือเตือน ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นั้น เห็นได้ว่าเป็นเวลาภายหลังการแจ้งมูลหนี้รายนี้ไว้แล้ว ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ (แจ้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔) ผู้ถูกร้องย่อมเข้าใจว่าได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งหนี้สินรายนี้ ตามเอกสารคำแนะนำ ฯ ข้อ ๑๕ อยู่แล้ว จึงไม่ได้อ้างเหตุผลและเอกสารดังกล่าว เพียงแต่ยอมรับว่าเป็นหนี้ค้ำประกันจริง คือกล่าวเป็นนัยไว้ในฐานที่เข้าใจว่าเป็นหนี้ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยกเว้นไว้ไม่ต้องแจ้ง และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องรู้อยู่แล้ว ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงเพียงแต่ชี้แจงเหตุผลที่มีได้แจ้งยอดตัวเลขหนี้สิน เพราะในความเป็นจริงยอดหนี้ยังไม่ถึง ผู้ถูกร้องมิได้ปกปิดเพื่อประโยชน์ทางคดี แต่อย่างไร เนื่องจากคดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว และอยู่ระหว่างการบังคับคดีที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงจำนวนเงินที่อาจถูกบังคับได้ กรณีหนี้สินตามคำพิพากษาศาลฎีกาก็เป็นกรณีเปิดเผย สาธารณชนหรือบุคคลใดก็สามารถเข้าไปตรวจสอบหรือขอทราบคำพิพากษาได้ เพราะคำพิพากษาศาลฎีกาถือเป็นบรรทัดฐานอ้างอิงเป็นข้อกฎหมายได้ ต้องเปิดเผย ดังนั้นผู้ถูกร้องแม้จะไม่ได้แจ้ง หรือแจ้งเพียงข้อมูลหนี้ดังกล่าวแต่ไม่ระบุจำนวนหนี้เงินก็ไม่สามารถที่จะปกปิดหนี้สินนี้ไว้ได้ อีกประการหนึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งมูลหนี้ดังกล่าวไว้แล้วตั้งแต่การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะได้ทราบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทำการตรวจสอบหนี้สินรายนี้ (ก่อนได้รับหนังสือให้ชี้แจง) อันเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจไว้แล้ว จึงไม่เป็น มูลเหตุ ให้เกิด ความคิดที่จะ จงใจปกปิดหรือแจ้งเท็จแต่อย่างใด

กรณีและผู้แทนผู้ร้องแถลงการณ์ปิดคดี เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕ ว่า หากพิจารณาว่า หน้าที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาแล้ว เป็นหน้าที่ไม่แน่นอนไม่ต้องแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ผู้ถูกร้อง อ้างแล้ว ก็จะเป็นตัวอย่างให้บุคคลที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สามารถใช้เป็นเหตุผล หลีกเลียงไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำพิพากษาของศาลฎีกาและบทบัญญัติ ตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง นั้น เห็นว่า ผู้แทนผู้ร้องไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวเช่นนั้น เพราะจะเป็นการชี้นำประเด็นในการศึกษาข้อต่อสู้คดีของ ผู้ถูกร้องว่า มีเพียงประเด็นเดียวคือ หนี้ไม่จริงไม่แจ้ง แล้วแถลงโน้มน้าวให้เห็นคล้อยตาม ทำเหมือนกับว่า เป็นการต่อสู้ที่ต้องเอาแพ้เอาชนะ หน้าที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม คือการแสวงหาข้อเท็จจริง ให้ประจักษ์โดยครบถ้วนแล้วจึงใช้ดุลยพินิจ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ตามปกติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า นายพิเชษฐ สติรชวล ผู้ถูกร้อง ไม่จงใจ ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ยกคำร้อง

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ